

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 gld. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrt leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravištvu v dijaškem
semenišču (Knaben-
seminar.)
Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

Slovenski GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopis.
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice, če
se natisne enkrat 8 kr.
dvakrat . . . 12 „
trikrat . . . 16 „

Gradec neprijazen Slovincem.

Štajerska dežela naljudena je od dveh narodov, nemškega in slovenskega. Tega ne more nihče tajiti. Nemcev štejejo okolo 600.000 duš, a Slovencev 450.000. Smo si torej Nemci in Slovenci sosedje v eni deželi, ki moramo drug drugemu pravični biti in spoštovati se, ako hočemo še dalje v miru in zastopnosti skupaj živeti. Ako pogledamo na sosede, Nemce, kolikor se jih s politiko peča, zadenemo na dve stranki: na konservativce in liberalce. Prvi so nam pravičnejši od drugih. Knez Alojz. Liechtenstein je se nedavno krepko potegnil za g. dr. Vošnjakove resolucije; sploh konservativni nemški poslanci kažejo se kot pravi avstrijski domoljubi in so v državnem zboru glasovali vsi za resolucije Slovanom na korist, namreč, da obvelja §. 19. osnovnih pravic djanski v šolah in uradih. S takšnimi Nemci je torej porazum in mir mogoč. Nikakor pa ne z nemškimi liberalci. Ti niso najprvle avstrijski, ampak nemški, pogosto kar le prusko-nemški politikarji, ki skušajo širiti nemški živelj in mogoče veliko Slovanov ponemčiti. V to svrhu jim je dobro vsako sredstvo. Kako da so brezobzirni, to nam kaže dovolj 18letna skušnja v liberalno-nemškeji dobi! Vender kako ti laži-liberalci nas Slovence zaničujejo in sovražijo, to nam kaže sledeči dogodek v Gradci: svitli cesar in cesarica sta na čelu društvu „rudečega križa“. To društvo obstaja iz moškega in ženskega oddelka ter vsak pobira milodarov, da nakupi, cesar je v svrhu društveno treba. Svrha ali namen je pa ta, da ob času vojske pobira na bojiščih ranjence, jih v bolnišnice spravlja in ondi za nje skrbi. Res lepa svrha, prav krščanski namen. Potrjeno od cesarja začelo je milodarov nabirati in po mestih in trgih dalo pribiti ali prilepiti tiskanih pozivov k pristopu. Gradec, glavno mesto dežele štajerske, šteje zraven nemškega prebivalstva gotovo svojih 30.000 Slovencev. Zatorej je društvo v Gradci po ulicah prilepilo nemško-slovenskih pozivov. Sedaj je bil ogenj v nemškeji strehi. Velikonemec dr. vitez Weiss je dne 30. aprila

dal sklicati mestni zastop in staval predlog rekoč: „nekoliko dnij sem so po mestu prilepljeni „družbe rudečega križa“ pozivi v dveh jezikih, nemški na jednej, slovenski na drugej strani. To je žalostno znamenje za naš popolnem nemški Gradec. (Ni res, Slovencev je 30.000 duš, in uže ime kaže da so ga Slovenci nekaj bili zagradi, a Nemci si ga poznej prisvojili.) To je poskus narodni prepri v naše mirno mesto zasejati. Moramo ga takoj zadušiti, nemštvo je v nevarnosti“. Na to je mestni zastopnik Koller nasvetoval odsek 5 udov, ki naj hitro sestavijo resolucijo, v kateri bo mestni zastop graški protestiral zoper širenje slovanskega življa v uradih in šolah. (Človek bi mislil, da bodo protestirali samo zoper pribijanje nemških-slovenskih oklicev v Gradci.) Nasvet je bil enoglasno sprejet, jednako tudi od izvoljenih 5 zastopnikov izdelana resolucija dne 10. maja. Resolucija se glasi: „vedenje slovansčine v šole in urade, zlasti pa slovenski podučni jezik na Štajerskem, krči pravice Nemcev [kar pa ni res] in daje Slovanom nadmoč [Zakaj pa ne? Ali ni Slovanov 16 milijonov, a Nemcev samo 8? Ali torej ne plačujemo Slovani še enkrat toliko davka, ne dajemo še enkrat toliko vojakov, kakor Nemci?], nemščina ne bode več veljala kot državni jezik [Prazen strah, vsak Slovan se bo nemški uže naučil, kakor do sedaj, kedar mu bo to kazala potreba, a siliti se ne damo, da bi se nemški učili z zanemarjanjem lastnega svojega jezika], kar bi bilo v neizmerno škodo državi (Ni res, ampak le liberalnim ponemčevalcem in prusakom) in „kulturi“ (Piškavi orehi). Zato izreče mestni zastop graški, da bo se zoper tako početje branil“. Slobodno, kajti takšnega papirnatega straha se ne ustraši neben pametnjak!

Takšna je izjava graškega mesta. Neprijazna je nam Slovincem, a ne samo to, ona je po naših mislih, in gotovo tudi po mislih konservativnih in pravicoljubnih Nemcev: nepremišljena, strastna in celokupnosti dežele štajerske nevarna. Nepremišljena je. Kajti Gradec ni kar mesto za se; Gradec je glavno mesto cele Štajerske, ki je nemška in

slovenska, sedež deželnemu zboru, deželnej vladi, c. k. namestniji, raznim uradom in zavodom tako, da štajerski davkoplačilci gotovo več kakor 1 milijon goldinarjev denarja vsako leto graškemu mestu v prid žrtvujemo; še teater jim plačujemo! A Slovenci doplačujemo gotovo $\frac{2}{5}$. Tega graški gospodje liberalci nič niso pomislili, marveč se delajo, kakor da bi sami Nemci na Štajerskem živeli. V svojej strasti ne privoščijo slovenskim sodeželanom niti betvice narodnih pravic ter tako sami te od sebe suvajo. Zato pa bodo graški liberalci kmalu slišali odgovor, kateri jim na tako strastno brezobzirnost gre. Slovenci ga jim dolgo ne ostanemo dolžni! Štajerski liberalci v svojej strastnej brezobzirnosti, svojej „teutonsko-prusačkej“ nestrpljivosti in črnem sovraštvu do Slovanov sami najbolj delajo na to, da ne bode miru, dokler se ali ne razidemo, ali pa nemški konservativci kormila v roke ne dobijo in krivic ne popravijo.

Knez Al. Liechtenstein o sedanjem šolstvu.

II. Ljudska šola je prvi obrazujoči zavod vsakemu omikanemu narodu, vsakdanji kruh prosvetin. Ta kruh pa mora biti priprost, zdrav, tečen in prebavljiv. Vedno ima sestavljen biti iz tistih prvin, a ne da bi ž nja sestavljanjem menjavalo se, kakor bi se vsakokrat ljudem izljubilo. Svrha ali namen mu je, duševno in нравno otroke toliko izobraziti, da zamorejo potem krenoti na katerobodi pot v razne stanove človeške družbe. Pomagati jim ima, da si naberó toliko znanostij in čednostij, da jim bo mogoče postati hasnoviti in delavni ljudje. Nima jim torej nič posebnega, podrobnega podajati, ampak prvine izročevati, podlago, dno ali temelj zidati, a ne kinčati ali zalšati. Globoko in trdno vzdano dno jim ima dati, da se pozida vrhka nja poslopje vsega nadalejšnjega življenja. Pravi plitujaki (rezano kamenje), neskrhljivi, morajo se v ljudskejši šoli položiti. Po mojih mislih je poduk v malih šolah podlaga vsem znanostim, vendar ravno za tega voljo ne smeje dalje segati, kakor sploh ogromna večina prebivalstva navadno v omiki prodira. Kdor hoče dalje izomikati se, ta stopi uže iz večine na stran in naj torej poišče sebi primernih sredstev, večjih šol. Ljudska šola se pa ima s tem zadovoljiti, česar je vedeti in se navaditi treba ogromnej večini omikanega naroda. Torej: krščanski nauk, brati, pisati in računati, to so štirje najpotrebnejši predmeti. Ti 4 predmeti so dovolj širni, da izpolnijo šolski čas, pa tudi dovolj priprosti, da so otročjemu duhu pristopni. Vse drugo je ali pretežavno, ali, če tudi otročje sposobnosti ne presega, vendar itak skromni za šolanje odmerjeni čas preveč krči. No, kako pa je zastran tega v novej šoli. Zlatega časa potratijo z množino predmetov, ki se jako površno razlagajo in torej drugo niso, nego dobrolvska gurača. Novošegni učitelji razlagajo otrokom o špektralnej analizi, o interferenciji in

polarizaciji svetlobe, o teleskopih, mikroskopih in jako pogosto o naturoznanskih hipotezah, katerih ne razume prav niti učitelj sam, kamo li še ubogi fantič ali deklica na šolskej klopi!

Kakšni so pa nasledki takemu šolanju? Otroci v poglavitnih, najpotrebnejših predmetih zaostajajo. Ne znajo pri izstopu iz šole prav brati, ne lepo in pravilno pisati, ne spretno računati. Da tega svet trdneje ne zvê, temu je krivo to, da so javne skušnje odpravili. Občestvo se ne more tako lahko, kakor poprej, samo prepričati, ali šolstvo napreduje ali pa leze nazaj. Kar vero in krščansko obnašanje zadeva, tukaj smo pa uže bolje podučeni, da ni tako, kakor bi moglo biti. To nam, žali Bog, vsakdanja skušnja le preveč jasno kaže. Mislim, da ne sodim preostro, ako rečem, da očetje novega šolstva niso celo brez nakane krščanski nauk skrčili, njegovo razlaganje oteškočili, verske vaje oškodili in celó opravljanju sv. spovedi in sv. obhajila zadržkov in napotkov nastavili. Ker upliv vere peša in sredstev pomanjkuje, s katerimi se mladina v strogem redu drži, zato so uspehi novošegne odgoje jako slabi. Nečem o tej reči dalje govoriti. Zavračam slavno gospodo le na pritožbe učiteljev na učiteljskih shodih, da z razposajeno mladino ni rinjati več!

(Konec prihodnjicé.)

Gospodarske stvari.

Zastrupljenje in pomočki v prvi sili.

M. Največ nesreč po zastrupljenji na deželi se zgodi s strupenimi gobami ali glivami. Ljudje gobe ali glive radi jedó, pa tudi lahko do njih pridejo. Da se strupene od dobrih in nenevarnih gob ločiti znajo, temu je treba natančnega poznanja gob. Znamenja, kakoršna se navadno kot zanesljiva učé, tudi niso vsakokrat popolnem varna. Tako se priporoča, naj se z gobami ali glivami kaka srebrnina, n. pr. srebrna žlica, srebrni denar, bela čebula, kos črstve krušne sredice vred kuha in če ta pridjana stvar po kuhi še kaže svojo prejšnjo, čisto, naravno barvo, tako so one glive neškodljive in dobre. Skušnja pa je že pokazala, da povedane stvari bele ostanejo, tudi če so se s strupenimi gobami vred kuhale. Dalje se uči, da se strupene in škodljive gobe na tem spoznajo, da imajo, če jih človek v roko vzame in prelomi, nekakšen zopern, grd duh in ravno tak okus. Tudi kmalo po prelomu na robéh barvo spremenijo. To so dobra precej zanesljiva znamenja, pa vendar ne za vse strupene gobe. Nekatere neškodljive sorte preminjajo na prelomljenih robéh tudi svojo barvo, med tem ko nekatere strupenih sort tega ne storé. V nekterih mestih ima tržna policija ukaz, da ne pusti več ko 4 sorte gob ali gliv na trgu prodajati in tako je gospodinja pri nakupovanji gliv precej brez skrbi. Po kmetih se-

veda se pa kaj takega ne da izpeljati, toraj se morajo drugi pomočki iskati.

Do zdaj se je le jedno sredstvo kot popolnem zanesljivo skazalo namreč to, da se gobe ali glive, brž ko so se nabrale, z okisano vodo, 1 žlica jesiha na 1 liter čiste vode, polijejo in kake 2 uri v nji stati pusté. Potem se v čisti vodi četvrt ure dolgo kuhajo in kuhane zopet v čisti vodi izperejo. Tako imenovan „amaritin“, t. j. gobja strupenina se v kisli vodi raztopi, po čisti vreli vodi izkuha in po čisti vodi slednjič izpere. O resnici tega so se že večkrat prepričali. Ker je pa povedano sredstvo precej mudno in gospodinjam tudi preveč dela prizadene, nekterim pa tudi popolnoma neznano in neljubo, ker se bojé, da bi gobe po kuhanji in izpiranji čisto puste postale, hočemo tukaj ona sredstva povedati, ktera se morajo rabiti, če se kdo z gobami zastrupi.

Najprej čuti oni, ki je kaj strupenega povžil, navadno po 3 do 9 urah, bolečine v želodci, slabo mu prihaja in bljuvati ali prekmetati začne. Na drugi stopinji, t. j. če je strup že v čreva prestopil, ga začne kolika ali hudo ščipanje napadati in pogosto mora hoditi k potrebi. Na tretji in najhujši stopinji, ko začne strup na možgane delovati, napadajo zastrupljenca omedlevice, vsi udje obnemorejo in oslabé, moči se pozgubijo, dihanje postane težavno, žila začne slabeje in slabeje biti, roke postanejo mrzle in modre in toplota in delavnost življenja v telesu pojema.

Na prvi stopinji se mora z močnimi bljuvali t. j. takimi rečmi, ki bljuvanje ali prekmetanje pospešujejo, pomagati. Če takih ni pri roki, naj se bljuvanje provzroči s tem, da se dva prsta tako globoko v požiravnik vtekne, da se začne prekmetati. Tudi je dobro mlačno vodo piti in tako bljuvanje provzročiti, da se tako strup kolikor mogoče iz trupla odpravi. Ko bi bil pa strup že iz želodca v čreva prestopil, je treba čiščenje črev kolikor mogoče pospeševati s tem, da se boleniku obilne klistire dajejo in tako pomaga, da se čreva prej ko prej izpraznijo in strup iz njih odpravi. Na tretji stopinji se pa naj boleniku zaporedom več skledic črne močne kave piti poda. Nikdar pa se ne sme zamujati brž ko brž vračitelja poklicati, tudi takrat ne, ko bi prej povedani pomočki bili že pomagali in bi boleniku že boljše postajalo. Le dotje, da vračitelj pride, naj se domača sredstva rabijo, potem pa se naj tako dela in ravna, kakor zdravnik zapoveduje in veleva.

(Konec prih.)

Soja, novi fižol. Ker je ravno zdaj še čas, novo kineško fižoličko (Sojabojne) saditi, svetujem naj se tega novega sočivja vrlo poprimejo. Tako tečne jedi, kakor je soja, ne poznam, razun morskih rib. Eno zrno se povrne najmanj tristokrat! Saditi se mora v dobro zemljo, 40 cm. eno zrno od drugega, opleti se mora, kolov ni treba; kajti iz enega zrna zraste 1 meter visoko trdno

steblo, katero podpore ne potrebuje, na stranskih vejah pa stročje visi. Jaz sem pretečeno jesen na enem samem stebelu 120 strokov nabral; vsaki strok ima najmanj po 2, pa nekteri po 3, in tudi po 4 zrn, toraj gotovo več ko tristoterni sad. Že te številke priporočujejo sojo; pa naj še povem, da je skuhano zrno še enkrat tako veliko, kakor surovo, da ima prijeten nekoliko, sladk okus, in da je čudovito tečna jed; rabi se pa kakor navadni fižol. Šibje kuhano, alj s slano vodo poparjeno, je posebno dobra klaja za krave mlekarice, pa tudi za svinje. Dobi se 1 kilo za 70 kr. pri Franc Tašner's Samenhandlung v Gradci, Murvorstadtplatz Nr. 1. Jaz mislim, da se bo temu sočivju ravno tako godilo, kakor svoje dni krompirju: ljudje so se branili ga saditi, mnogi so bili „na klopi“ kaznovani, ker so se gosposki zoperstavljali, in zdaj? Kako bi živeli brez krompirja?

Dragotin Ferdo Ripšl,
župnik.

M. Kako poznati, ali je vino s strupenim fuksinom barvano. Vlije se blizo 5 kubičnih centimetrov vina, ki ima preiskovano biti, v malo z steklenim zamaškom zadelane stekleničice. Pridene se mu polovica svinčenega jesiha (Bleissig), zatekne s steklenim zatičem in se vse prav dobro med seboj pretrese. Čisto ali s takimi barvili, ki so iz neškodljivih rastlin napravljeni, pobarvano vino, napravi zelenkastosivo ali modrosivo vsedino, nad katero se čez nekaj časa vstopi po mirnem stanji, brezbarvina tekočina kakor voda čista. Fuksina pa svinčeni jesih ne potisne na dno, ampak tekočina ostane rudeča, če se v nji tudi nekaj malega na dno vsede. Če je bilo naravsko rudeče vino z umetno pobarvanim pomešano, se sicer vsede nekaj na dno, ali tekočina nad vsedino ostane nekoliko rudeča.

M. Kako ribe hitro iz lusk dejati. Ribe iz lusk devati je za kuharice dostikrat mudno in težavno delo. Vendar pa se more to delo na sledeči način znatno pohitriti. Brž ko se je riba po krepkem pehu z ostrim nožem med škrgami zabodla in usmrtila, se s suho ruto prav dobre vsa žleza ostrga in osnaži. Na to se vtekne za nekoliko sekund v skoraj vrelo vodo. Tako poparjeni ribi grejo luske lahko doli in tudi koža se ji ne poškode. Navaden kuhinjski nož je za to delo dober.

M. Kako zabraniti, da prežgana kava ne izduhti. V ta namen se kava, ko se je dosti prežgala, dokler je še vroča, s stolčenim sladkorjem ali cukrom potrosi, tako da pride na 1 kilo kave blizo 50—60 gramov sladkorja. Kava se mora med potrošanjem s sladkorjem vedno pridno mešati. Sladkor kavo z neko tanko skorjico prevleče in zabranjuje izduhtenje. S tem si marsikteri kuppec dobro dišečo prežgano kavo napravi in je zaradi tega na dobrem glasu pri kupcih.

Dopisi.

Iz Celovca. (Zahvalnica g. Lienbacherju, slovenščina v šolah, † Ullmann.) Ker so vsi koroški poslanci pristaši liberalne stranke in toraj zoper vse predloge, ktere zagovarja konservativna večina državnega zbora, mislil bi morda kdo, da se koroško ljudstvo strinja s svojimi zastopniki na Dunaji ter, da ono odobruje njihovo djanje in nehanje v poslaniški zbornici. Pa temu nikakor ni tako. Čeravno ustavaki stavijo „nujne predloge“ v mestnih in občinskih zastopih, da se pošljejo koroškim poslancem na Dunaj resolucije (sklepi) zoper Lienbacherjev predlog o skrajšanji osemletne šolske dolžnosti, vender nikakor ne zastaja za njimi lepo število trgov in občin, kar se tiče peticij in pohvalnih adres, samo s tem razločkom, da te veljajo g. Lienbacherju samemu, a ne koroškim ustavaškim poslancem. Tako je 15. aprila t. l. občinski zastop v št. Andreji v Lavantskej dolini poslal državnemu poslancu g. Lienbacherju pohvalno adresu zato, ker je ta zoper osemletno šolo govoril; 16 občinskih odbornikov glasovalo je za ta predlog, a samo 2 sta se protivila. V omenjeni adresi prosi se tudi g. Lienbacher, naj ravno tako možko zastopa tudi verski značaj šole, ter se ta prošnja s tem utemeljuje, da cela dežela nima državnega poslanca, s katerim bi se njihovi nazori in njihove želje strinjale. — To je bil odgovor poslancu Ottitschu, ki se je dal lani od konservativcev izvoliti, a potem k liberalcem všel, ter 10. aprila nekaj dedov zbornjal v Wolfsberg, kder je hvalil šletno šolanje.

Če bo imela dr. Vošnjakova resolucija tudi za koroške Slovence dober in zaželen vspeh, pokazala bo prihodnost. Koroški Slovenci upajo vsaj eno gimnazijo v Beljaku dobiti prepustivši celovsko in št. Paulsko Nemcem. A do tega še utegne zelo daleč biti. Da so naše želje gledè ravnopravnosti zelo skromne, morajo tudi naši protivniki priznati, in kdo vè, če jim ravno vsled tega greben ne raste tako na kvišku? „Kärnt. Volksst.“ pravi, da bi slovenski Korošci za sedaj bili zadovoljni, ko bi v srednjih šolah in na pripravništvu slov. jezik vsaj za rojene Slovence bil obligaten učni predmet. To je vender malo, ako pomislimo, da je $\frac{1}{3}$ vsega prebivalstva slovenska. Lani je 97 slovenskih katehetov do naučnega ministra vložilo prošnjo, naj on blagovoli vsaj v prvih razredih ljudske šole uvesti slov. jezik kot izključljivo učni jezik, da se učenci vsaj do dobrega slov. brati naučè, kar je za poduk v kršanski veri neobhodno potrebno. Znano je, da je to prošnjo takratni naučni minister Stremajer odbil; a zaukazati ni mogel, da bi kateheti slovenske otroke v veronauku nemški podučevali, ker to določiti ima le duhovna gosposka oblast in pravico. Krščanski poduk slovenske mladine v domačem jeziku je iz pedagogičnega kakor tudi iz narodnega stališča neovrgljiva tirjatev in dolžnost, ktero slov. duhovniki koroški

vestno spolnujejo in v čem jih tudi visokovr. ordinarijat krepko podpira. — Dne 25. aprila umrl je na Dunaji nagle smrti Jos. Ullmann, župan Prevalski, deželni poslanec za Velikovski volilni okraj, znani nemški ustavak in protivnik katoliških Slovencev koroških! Bo tedaj ondi kmalu nove volitve treba. Upati je, da zmaga narodna stranka, ktera se je uže v zadnjih volitvah vkljub vsem nezgodam in silnim sovražnim naporom krepko in častno borila na volišči.

Iz Laporja. (Lep dar farnej cerkvi) omislili so naš č. g. župnik Jožef Pečnik, namreč prekrasne 3 plašče, 2 za sv. mešno opravilo, 1 pa za večernice. Cerkev izročili so ta dar, ko smo god svojih farnih patronov sv. Filipa in Jakoba obhajali v nedeljo 2. maja t. l. Na predvečer in rano zjutraj dali so iz možnarjev streljati, da je gromelo po vsej župniji. K svečanosti povabili so nam iz Maribora kanonika in ravnatelja duhovnice vel. čestitega g. Dav. Kovačiča, ki so nas ob 10. uri razveselili z izvrstnim govorom, ki nam je vsem globoko v srca segal. Potem so služili levitirano sv. mešo, pri katerej so jim stregli 3 duhovni gospodje, med temi sosedna čestita gospoda župnika A. Hajšek iz Makol in Fr. Petan iz št. Venčesla. Pri tej priliki so nam vel. č. g. kanonik blagoslovili nove plašče, ki so veljali nekaj nad 300 fl. Č. g. župnik so to iz lastnega poravnali. Bog plati! Sploh pa so uže veliko storili v ne predolgem času, ko pri nas pastirujejo. Farna cerkva dobila je postranski altar sv. Jožefa lepo prenovljen, dalje novo nebo, bandere, več mešnih oblačil, podružnico sv. Ilja v Kočnem so dali vso prenoviti, altariji v cerkvi so snažno vsi ponovljeni. Nekaj časa bilo je slišati, da hočejo zarad bolehnosti iti v pokoj in nas zapustiti. Hvala Bogu, to se ne bode zgodilo. Spomlad jim je donesla zopet ljubega zdravja in ostanejo torej pri nas. Hvaležni farani se tega pristrčno veselijo in želijo, da bi še jim zlato mešo kot mnogozaslužni župnik zapeli! Vsem, ki so pripomagali, da smo letos god svojih farnih patronov tako sijajno obhajali, izrekamo pristrčno zahvalo

Laporski farani.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Cesar, cesarica in cesarjevič odšli so na Ogersko, kder so bili v Budimpeštu sijajno sprejeti. Ondi je bil pod predsedništvom cesarjevim posvetovanje ministrov; sklenili so baje železnico Sisek-Doberlin-Karlövec. — Deželni zbori bodo sklicani 5. jun. t. l. Na Kranjskem imajo 2 volitvi razpisani; od slovenskih narodnjakov nasvetovan je za Trebnski volilni okraj vrli ljubljanski narodnjak g. Peter Graselli, in za veliko posestvo knez Windischgrätz. — Novi predsednik kranjski, g. Winkler, je 4. t. m. došel v Ljubljano. Vsem županom je doposlal prijazno slovensko okrožnico; uradnike je opomnil, da imajo nepristranski uradovati. Kranjski Slovenci se bodo

kmalu na lastnih tleh utrdili, zlasti, če se za deželni zbor razpišejo nove volitve; štajerski in koroški Slovenci dobimo tako zaslombe. — Tirolci se močno veselijo Arlske železnice, katero začnejo kmalu graditi. — V državnem zboru je dolgotrajna razprava o proračunu končana: stroški so nastavljeni na 423 milijonov, dohodki na 398 milijonov, zmanjkalo bo 25 milj., ki se bodo pokrili z novim dolgom. To je žalostno za mirne čase. Kaj še le bo, če pokne vojska? Naši konservativno-narodni poslanci so v marsičem vsaj pot nadelali, da utegne kedaj boljše biti; voza iz muže celo potegniti, kamor so ga liberalci zavlekli, to ni mogoče, dokler ne potrebujejo liberalcev iz ministerstva in konservativcev v gosposkej zbornici ne spravijo v večino. Govorilo je se mnogo, obetalo tudi, n. pr. minister Falkenhayn je obečal v celjskem in slov. graškem glavarstvu 10.000 hektar goličave pogozditi. Za celjsko cink-fabriko je zopet dovoljenih 50.000 fl. stroškov, čeravno vrže komaj 25.000 fl. dohodka. Dalje so poslanci ministrom predložili celo kopo želja in pritožeb! Liberalci so v velikem posestvu v gornji Avstriji 3 svoje kandidate stišali v državni zbor, ker so 27 mestjanov, ki skup plačujejo 97 kr. „gruntne“ dače, vpisali velikim posestnikom ali grajščakom. Naša narodno-konservativna večina je pa takšno volitev kot neveljavno proglasila s 163 proti 159 glasom. Na to so 3 liberalci Dehne, Handel in stari kričač dr. Gross jezni se pobrisali iz zbornice. Liberalci se jeze penijo, vedoč, da pri novi volitvi zmagajo konservativci in tako pridobi naša večina 3 glase. — Zakon o vojaški taksi je sprejet, jednako tudi o nagodbi zastran srbskih železnic. O binokštih dobi državni zbor svoj odpust. — Na Ogerskem kažejo se nasledki liberalnega magjarskega gospodstva vedno žalostneje; država je zadolžena, posestniki preobdačeni, narodi nezadovoljni; mnogo Slovakov in Srbov zapušča deželo. V Požunu bil je enoglasno izvoljen za poslanca baron Sennyi. Pravijo, da bo on kedaj naslednik Tiszajev. — Tisti okrajni glavar v Travniku v Bosni, ki je mohamedanom prepovedal, pokristijaniti se, bil je odstavljen.

Vnanje države. Črnogorci so na mejo pri Podgorici nastavili 12.000 mož, da s kroglijami poškrbijo Albance, ako bi se tem napadati izljubilo. Albanci sami se pa baje mislijo tudi od Turčije odcepiti, neodvisno kraljestvo osnovati ter italijanskega princa kraljevat pozvati. V Dulcinu izbar-kavajo italijanske ladije ogromno streliva za Albance. Angleži celo reč podpirajo in strežejo turškega sultana v Azijo potisniti; sploh Turkom v Evropi se bliža zadnja ura. Bolgari, Srbi in Grki dobodo največ. — Ruski car je ministra Tolstoja odstavil; to pomeni, da bode se Poljakom in katoličanom sploh ondi začelo boljše goditi. — Rumunija bo kmalu proglašena kot kraljestvo. — Bismark je v državnem zboru grdo ropotal zoper poslance, ker mu povsod ne pritrjuje; toda opravil

ni nič; poslanci so mu zopet par predlogov odbili: na to je bil zbor sklenjen. — Ožino Panamaško v Ameriki začeli so prekapati, da bodo ladije po kanalu plavale iz Atlantiškega v Veliko morje. Kanal bo v 5 letih izkopan in bode stal blizu 250 milijonov goldinarjev.

Za poduk in kratek čas.

Slovani ob nemškej meji.

V. Propad moravske države in izdajalno hlapčevanje Čehov zakrivilo je, da so nemški cesarji in jihovi mejni grofi in vojvode severne Slovane v teku nekaterih stoletij zaporedoma poklali, izginali, podjarmili in ponemčili. Najnevarnejši sovražnik tej zapuščenjej veji slovanske lipe bil je saksonsko-nemški cesar Henrik I. od l. 919—936. On je konečno potisnil Slovane čez Zalo in Labo utrdivši si pridobljena tla s številnimi gradi in mesti, kamor je globoko iz Nemčije prignal vsakojake sodrge: rokomavhov, tatov in razbojnikov, večjidel samih ničvrednih, a predrznih in srčnih ljudij. Domačine nemške pleniti jim je ostro prepovedal, ali na Slovane naj planejo, kedar koli in kolikorkrat se jim izljubi. Slovani ondi tega zabraniti niso mogli. Bili so uže preslabi v to svrhu, da bi naskočili in zdrobili na slovanskih tleh jim pozidana nova nemška mesta: Goslar, Quedlinburg, Merzeburg itd. Te pokrajine bile so uže zgubljene. Sedaj udari Henrik I. l. 928 tudi čez reko Labo. Sred hude zime privihra po ledu pred Branibor in se ga polasti. Potem kresne po sosednih Glomačih, jim raznese glavno mesto Jano; moške pobije do zadnjega, ženske in otroke pa proda v sužnost Magjarom, kjer se jim je godilo hujše, nego li v kakšni drugi sužnosti. Glomače je tako do dobra iztrebil, da o njih poznej ničesar in nikder več ne beremo. Na njihovej zemlji pa so Nemci pozidali trdnjavo Mizno ali Meissen. Vedno dalje grabili so Nemci sedaj po slovanskih deželah med Labo in Odaro, zlasti dva saksonska mejna grofa Bernhard in Thiemar. V najhujši nesreči preme Slovane obupnost in jeza. L. 929 privrela jih je k Lenčinskemu jezeru blizu denešnjega Potzdama neznanska množica; boj je pa zopet nesrečen; tedanji pisatelj pravijo, da je palo nad 100.000 slovanskih junakov. Pobitka pred Lenčinom l. 929. bila je smrtni udarec vsem severnim Slovanom. Borili se so, kakor levi, toda večjidel nesložni, v malih trumah, skoraj vsak okraj le za se. To je bila njihova največja nesreča. Hudourniku podobno drli so Nemci naprej. Najhujši izmed njih bil je zvijaški in krvoločni Geron. Nekokrat povabi 30 slovanskih glavarjev, da bi se pogovarjal z njimi o miru, a pri obedu jih da ta „nemški kristijan“ zavratno napasti in zaklati. V svoji srčni bolečini zgrabi sedaj poslednji slovanski mož za meč. Srd in navdušenost sta bila tolika, da se celo grozoviti Geron ni mogel Slovanom sam več

ubranjevati. Videti je bilo, kakor bi hotela sreča Slovanom iz nova posijati. Prodrli so čez saksonske meje in tam s polno mero povrnili, kar se jim je doma britkega in žalega storilo. Toda nemškemu narodu je takrat cesarjeval mogočni Oton I. Ravnokar je pobil Magjare na leškem polji pred Augsburgom, ko mu dojde glas iz Saksonskega, naj hiti Geronu v pomoč. Sila naznanila je se tolika, da se vojska po magjarskeji zmagi še niti oddehniti ni smela. Takoj jo je Oton odvedel nad Turinski gozd ter je Slovane po krvavih bitkah potrl in potisnil nazaj čez Labo l. 955. Kmalu so Nemci vdrli zopet čez Labo in do l. 996. polabske Slovane za vselej podjarmili. Kajti upor l. 983. ko so nemška mesta in škofijske sedeže Branibor, Havelberg, Hamburg zdrobili in požgali, bil je ob konci vendar brezuspešen in l. 996. bili so Slovani zadnji — nesrečni boj ob Labi.

Sedaj so prišli Obotričanje na vrsto, stanujoči ob Baltiškem morji med Travo in Odaro. Mistevojev sin uvidevši, kako Nemci s pomočjo krščanstva prodirajo, skušal je svoje rojake pokristijaniti. Dal se je torej v Lüneburgu krstiti na ime: Gottschalk ter je Obotričane goreče vabil pa tudi silil, da bi se pokristijanili. Zoper njega se vzdigne skoraj ves narod pod vodstvom Krupe, ki ubije Gottschalka in 60 duhovnikov l. 1066. Toda naposled je venderle politika Gottschalkova obveljala. Njegov sin Henrik je vzel Krupovo vdovo za ženo ter več časa srečno vladaril; še Pomorjane in Brezničane si je podvrigel. Ko bi se njegovi nasledniki bili s sosednimi Poljaci združili in s temi še Čehovje potegnili, rešili bi bili sebe narodnega pogina. Ohranili bi bili svojo narodnost v državi raztezajočej se od Labe in českega gozda do ruske meje. Takšno državo hotel je res osnovati poljski vojvoda Boleslav hrabri. Ko je namreč nemški vojvoda Henrik lev Obotričane v Meklenburškem premagal in braniborski nemški grof Albreht medved prodril do Odare, prestrašilo je to pogumni slovanski narod poljski, stanujoči od Odare proti izhodu ob Visli. Uže vojvod Mječislav je to nevarnost zaslutil ter si je skušal pridobiti zaveznikov. Prosil in dobil je českega vojvode Boleslava hčer, pridno katoliško Dobrovo za ženo, ki je veliko pripomogla, da je poljski narod še den denešnji vrlo katoliški. Dala je tudi Poljskej v svojem sinu, Boleslavu hrabrem, veleslavnega junaka in vladarja. Boleslav je hotel severnim Slovanom biti to, kar je bil Slovencem Samo, kar Moravljanom Svetopolk. Žali Bog, da je ta tretji poskus Slovane ob nemškeji meji ohraniti, se razbil jednako, kakor prej — na neslogi slovanskeji. Poslal je zanesljivih mož k Čehom, Šlezom, Pomorjanom, Porusom in Lužičanom. Vsem tem nemškim hlapcem obljubil je, da bodo zopet svobodni in nemškega davka prosti, ako ž njim potegnejo. Tako je pričel boj l. 998. Dolgo je hodila sreča za njim. Bilo je skoraj gotovo, da ostane Laba slovanska reka, ko se mu izneveri

česki knez prestopivši zopet v nemški tabor. Za Čehi potegnili so tudi Lužičanje in tako je Boleslav boj pretrgal l. 1004. hoteč dočakati boljše prilike. Ta mu je došla potem, ko je izdajice Lužičane kaznoval in upokoril ter prodril z vojsko do Labe. Sedaj pričel je se 4letni boj proti nemškemu cesarju Henriku II. Slovanska reč je pa onemogla, ker je magjarski kralj Štefan I. pomagal Nemcem. Štiri leta poznej je nemški cesar vse sosede naščuval zoper Poljake, namreč: Čeha, Lužičane, Poruse, Ruse in Magjare. Cesar sam je z nemško vojsko drl v Šlezijo. Toda hrabri Boleslav je vse napade odbil, nemško vojsko pa iz Šlezije potisnil nazaj. Boleslav je naposled upoznal, da mu ni mogoče zapadnih Slovanov rešiti, in ponudil mir Nemcem, ki so privolili l. 1018. Tako je zadnji up Slovanom ob nemškeji meji zginit. Pričelo je se nemoteno njih ponemčenje in iztrebljenje. Kako? To bodo naslednji sestavki razlagali.

Smešničar 20. Mimo drvarjev prilezejo „švercarji“ s krošnjami, nadetimi s prepovedanim tobakom. Vprašajo drvarje: če so kaj žandarjev videli? Rečejo, da niso videli nebenega. Kmalu potem prilomastijo pa res žandarji, se ustavijo in vprašajo drvarje, če so videli kaj „švercarjev“ mimo iti? Na to se zreži eden izmed bolj robotih drvarjev: kaj vprašujete toliko drug za drugega, skupaj bi hodili in ne trebalo bi pozvedavanja!

Razne stvari.

(Telegram iz Ptujca): „Za okrajni zastop izvoljeni v velikem posestvu: Alekšič, Gregorič, Kocuvan, Ploj, Rajč, Rajšp, Škrabar, Terstenjak, Vojsk, Žitek.“ Slava!

(Naš državni poslanec g. dr. Vošnjak) vabi slovenske volilce k shodu, ki bode binkoštni ponedeljek pri sv. Juriji na južni železnici ob 3. uri popoldne. Naj se volilci tega shoda obilno udeležé. G. poslanec bode poročal o delovanji državnega zbora in slovenskih državnih poslancev.

(Vas Dobrovoce) sred gornjega Dravskega polja v mariborskem okraji so ničredneži dne 7. maja t. l. užgali. Pogorelo je 30 hiš, le dve ste ostali. Pogorelci so vsi zavarovani razven dveh. Goreti začelo je pri An. Spuraji. Škode je 54.000 fl.

(Spielfeldski most čez Muro) je toliko popravljen, da zopet vozijo po njem.

(Cigani) so pri sv. Janži arveškega okraja županu podkopali hram, predrli sobin pod, vlezli in odnesli puške, srebrenino, perilo in obleko.

(Žejni tatje) so pri g. Šunku pri sv. Petru pod Mariborom vlomili v klet, nekaj vina ukradli, še več pa razlili ter na dveri zapisali: g. Šunko, skrbite za „cug“, da bodemo leži vino vlačli iz sodov pa nič razlivali.

(Zavoljo dolžne dače) proda davkarija na tretji posilni dražbi Frauc Cvikelново posestvo v Vitanji, cenjeno 7105 fl.

(*Celjska hranilnica*) daje od 1. maja naprej samo $4\frac{1}{2}$ procenta obresti za vloženi kapital.

(*Prestavljen je*) c. k. okrajni sodnijski adjunkt g. Nadamlenski k okrožnej sodnji v Celje, a g. Karl Trtnik iz Brežic v Maribor, to pa k sodnji za desno podravskega obrežja. Na mesto izpraznjeno pri sodnji za levo obrežje pride baje nek gosp. Ivičič t. j. Ivičič, ki ne zna nič slovenski in se rad ponaša s svojim „deutschen Geist“. Mož je sin nekega pokrajinskega hrvatskega ali srbskega obrista, rojen v Gradci. Ker je tako nadet blagega „deutschen Geist“ — želimo mu srečen pot tje, kamo ga srce vleče, Slovencem je treba sodnika, kateri slovenski dobro zna! Svoje poslanca opozorimo na ovo reč!

(*Toča*) je letos rano in pogosto začela ropotati. Dne 24. aprila je zadela okolico mariborsko in 7. maja je zopet prihrula 2krat ter precej škode učinila, posebno v Frauheimu, v Radiselskem. Čujemo, da je tudi ptujsko okolico poklestila, dalje Ponkvo, jako hudo pa Vransko, Brežice, okolico od Radgone do Ljutomera, Lipnico in Požun na Ogerskem, kder je toliko šip na oknih vbila, da je 11.000 fl. škode. Bila je debela kakor kurja jajca.

(*Izpita za farni konkurs*) so se te dni vdeležili čč. gg.: Cilenšek, Kreft, Lacko, P. Lajh, Pajmon, Pignar, Ramor, Vizovišek, Vraz Ivan, Zdolšek, Žmavc.

(*Za družbo duhovnikov*) sta letnino vplačala čč. gg. Lah 1 gl. Kukovič 2 gl.

Loterijne številke:

V Gradci 8. maja 1880: 61, 25, 8, 27, 20.

Na Dunaji " " 78, 53, 77, 10, 39.

Prihodnje srečkanje: 22. maja 1880.

Oznanilo.

Pri deželnej kmetijski šoli v Grottenhofu blizu Gradca razpisane so za prihodnje šolsko leto, t. j. od 1. oktobra 1880 počenši, tri štipendije, vsaka v znesku 120 fl. in tri štipendije, vsaka v znesku 100 fl.

Prosileci za te štipendije morajo jeseni ob vstopu v deželno kmetijsko šolo biti najmanje 16 let stari, zdravi, proti osepicam cepljeni, neoženjeni, poštenega vedenja in v predmetih ljudskih šol podučeni.

Svoje prošnje naj prosileci vložijo osebno pri ravnateljstvu deželne kmetijske šole konči do 1. avgusta 1880. Pridjati je treba: krstni list, zdravniško spričevalo o zdravju prošnikovem in o njegovem cepljenju zoper osepnice, šolska spričevala, pismeni izkaz srenjskega predstojnika o prošnikovem domovinstvu štajerskem, o npravstvenem zadržanju in o premoženju njegovem.

Štipendijski zneski se ne izplačujejo štipendistom v gotovih denarjih, ampak se porabijo za stanovanje, hrano in poduk, kateri se jim daje potem brez posebnega doplačevanja.

Deželni odbor v Gradci, dne 28. aprila 1880.

Prostovoljna prodaja.

V Podsredi na spod. Štajerskem se prodaja zidana hiša sredi trga s 3 sobami in hladno kletjo, hlevom za krave in konje, z mesnico, obokano kuhinjo in kotli, z zemljo, da se zamorejo 4 glave živine rediti po zimi in po letu. Hiša je posebno pripravna za krēmo ali štacuno, in sploh za vsako obrtnijo. Več se zvē pri lastniku na Pokleku v Podsredski fari.

Preselitev.

Uljudno podpisani daje slavnemu občinstvu na znanje, da bode svojo tiskarno, v kateri se tiska „Slov. Gospodar“, od 1. maja t. l. naprej imel

na glavnem trgu, nasproti bogosl. posloju.

Ob enem se blagovoljstvu občinstva priporočam in prosim obilnih naročil.

Janez Leon,
tiskar.

Prečast. duhovščini pri tej priložnosti priporočam svojo zalogo kanonskih tablic v mnogovrstni obliki, kakor tudi birmske liste in zapisnike, slovenske ali nemške.

2—3

Barve za oljnate firneže

jako fino zribane, oljnate firneže, laneno olje, trpentinovec, lake železne, kopalove, damarjeve; vsakovrstne suhe barve, bronzo, zlato v listkih, srebro, čopiče, sploh vse, kar potrebuje lakirar, malar hiš itd. Robo prodavam na veliko pa tudi na drobno po jako nižanej ceni.

H. Billerbek.

Štacuna in zaloga:
v Mariboru, v gosposkej ulici „pri psovi“

Cenilnike dopošiljam franko in zapstoj, zunanja naročila izvršujem proti poštnemu povzetju vestno in točno.

2—8

Ustanovljena leta 1869.

Prva in največja glavna zaloga vseh izvirnih mašin šivalnic, edini zastopnik v Mariboru

Matija Prosch,

c. k. priv. trgovec.

v lastnej hiši, v gosposkej ulici šte. 23., v učilniškej ulici šte. 2. 17-32

Mlin na prodaj

je v **Grižah** blizu cerkve. Ima tri tečaje, hišo z nadstropjem in druga gospodarska poslopja vse v prav dobrem stanju. Zraven je toliko zemlje, da se poseje štiri škafe žita.

Cena 2400 fl.

1-3

Lepa posestva na prodaj.

Štajerska hranilnica (Steiermärkische Sparkasse) namerava naslednja posestva, ki so njena lastnina, prodati z jako ugodnimi plačilnimi pogoji.

1. Dne **24. maja** t. l. predpoldnem ob 10. uri v gostilnici gospoda Fluberja pri sv. Ilji v Slovenskih goricah (železniška postaja: Aegydi-Tunnel) **Jožef Fleischhacker**-jevo posestvo v Selnici ob Muri, vknjiženo pri c. k. okrajnej sodnji mariborskeje levega obrežja podravskega sub Urb. Nr. 226 ad Trautmannsdorf, imajoče zidano s slamo krito viničarijo, zraven je 19 oralov 894 □sežnjev zemlje, namreč 5 oralov njiv, 1531 □sežnjev travnika, 1497 □sežnjev travnika in 1 oral 586 □sežnjev pašnika s številnim mnogovrstnim sadunosnim drevjem, 1550 □sežnjev vinograda, 11 oralov 252 □sežnjev gozda itd.
2. Dne **25. maja** t. l. predpoldnem ob 11. uri v gostilnici gospoda Fr. Weingerla pri sv. Jakobu v Slovenskih goricah, prej **Franc in Alojzija Lampelnovo** posestvo v gornjem Hlapji, vknjiženo pri ces. kr. okrajnej sodnji mariborskeje l. pobrž. sub Urbar Nr. 10. ad Platzerhof, imajoče 13 oralov 469 □sežnjev zemlje, namreč 6 oralov 371 □sežnjev njiv, 806 □sežnjev travnika, 1 oral 1086 □sežnjev travnika in 1360 □sežnjev pašnika s številnimi lepimi sadunosnimi drevesi, 3 orale 798 □sežnjev vinograda itd. zidano, deloma z opeko, deloma s slamo krito hišno in gospodarsko poslopje itd.
3. Dne **26. maja** t. l. predpoldnem ob 10. uri v gostilnici gospoda Henrika Sarneca pri sv. Lenartu v Slovenskih goricah prej **Jožef in Marija Spitzl**-jevo posestvo v Partinji, vknjiženo pri c. k. sodnji št. lenartskeje sub Urbar Nr. 538 ad Burg Marburg, imajoče zidano s slamo krito hišno in gospodarsko poslopje, dalje 34 oralov 358 □sežnjev zemlje, namreč 8 oralov 95 □sežnjev njiv, 4 orale 473 □sežnjev travnika, 4 orale vinograda, 15 oralov 1513 □sežnjev gozda, okoli 2 orala pašnika s številnim sadunosnim drevjem.
4. Dne **26. maja** t. l. predpoldnem ob 11. uri v gostilnici gospoda Henrika Sarneca pri sv. Lenartu v Slov. goricah prej **Terezija Čučekovino** posestvo vknjiženo pri c. k. sodnji sv. lenartskeje v Slov. gor. sub Urbar Nr. 210 ad Gutenhaag v spodnji Voličini hiš. šte. 48. imajoče zidan hišni in z opeko kriti hram, gospodarsko poslopje, zraven 23 oralov, 61 □sežnjev zemlje, namreč 8 oralov 1137 □sežnjev njiv, 4 orale 918 □sežnjev travnika, 5 oralov 24 □sežnjev pašnika s pitovnim in drugim drevjem, 3 orale 1194 □sežnjev gozda itd.

Voljni kaj kupiti, naj se točno ob naznanjenem času in mestu oglasijo pri odposlanem pooblaščenca štajerske hranilnice ter mu naj izjavijo svoje ponudbe.

Štajerska hranilnica v Gradci, dne 8. maja 1880.

1-2

(Ponatisi se ne plačujejo)